

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

«07» 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «Боротьба із тероризмом як вектор зовнішньої політики США»

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Проценко Дмитро
Русланович

Керівник: PhD, старший викладач кафедри міжнародних відносин та стратегічних
студій Мендрін Олексій Вікторович

Нормоконтролер:

 Олексій МЕНДРІН

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ВПЛИВ ТЕРОРИЗМУ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США.....	6
1.1. Зародження тероризму та його трансформація в глобальну загрозу.....	6
1.2. Становлення тероризму, як однієї з найбільших загроз національній безпеці США	12
РОЗДІЛ 2 РОЛЬ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США	19
2.1. «Війна з терором» як основа зовнішньої політики США (2001-2021 рр.).....	19
2.2. Інструменти та стратегії, що використовуються Сполученими Штатами в зовнішній політиці для подолання тероризму на міжнародній арені.....	29
РОЗДІЛ 3 ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ США У ЗВ'ЯЗКУ З ВИНИКНЕННЯМ НОВИХ ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ	32
3.1. Вплив «Війни з терором» на сучасну зовнішню політику США.....	32
3.2 Місце Китаю, Росії та терористичних організацій в зовнішній політиці США, як найбільших загроз національній та міжнародній безпеці.....	37
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження боротьби із тероризмом як вектору зовнішньої політики США зумовлена тим, що навіть після більш ніж 20 років з моменту найбільшої терористичної атаки 11 вересня 2001 року та неймовірних зусиль США та міжнародної спільноти у боротьбі з тероризмом під час «Війни з терором», тероризм все ще залишається однією з найсерйозніших загроз для міжнародної безпеки. Терористичні організації адаптуючись до процесів глобалізації продовжують розробляти та змінювати свої тактики, що здійснювати нові атаки та протистояти тим цінностям та демократичним принципам, які є основою Сполучених Штатів та всього демократичного світу.

США відіграють ключову роль у глобальних зусиллях з протидії тероризму, забезпечуючи військову, фінансову та інтелектуальну підтримку багатьом країнам та міжнародним організаціям. Аналіз зовнішньої політики США в цій сфері є важливим для розуміння загальних тенденцій та ефективності глобальної боротьби з тероризмом для забезпечення національної безпеки Сполучених Штатів.

Політика США щодо боротьби з тероризмом суттєво впливає на міжнародні відносини, формуючи альянси та партнерства, такі як Глобальна коаліція боротьби з ІДІЛ. Дослідження цієї проблеми допомагає зрозуміти, як антитерористична діяльність США впливає на їхні дипломатичні та економічні відносини з іншими країнами. Сучасний тероризм має транснаціональний характер, що вимагає координації зусиль на глобальному рівні. Аналіз діяльності США у цій сфері може допомогти зрозуміти вплив цього вектору на загальний напрямок зовнішньої політики держави, а також допомогти іншим країнам та міжнародним організаціям у розробці власних стратегій протидії тероризму.

З розвитком технологій та кіберпростору з'являються нові загрози, пов'язані з кібератаками, фінансуванням тероризму через криптовалюти та використанням соціальних медіа для радикалізації населення та пошуку рекрутів. Дослідження ефективності підходів США до цих нових викликів є критично важливим для

розробки сучасних стратегій боротьби з тероризмом. Незважаючи на значні ресурси, вкладені у боротьбу з тероризмом, необхідно постійно оцінювати ефективність застосовуваних стратегій, методів, а також інструментів у боротьбі з тероризмом. Це дослідження може допомогти виявити сильні та слабкі сторони існуючих підходів, що застосовуються Сполученими Штатами.

Важливим є також дослідження досвіду США у боротьбі з тероризмом та його практичне застосування у протистоянні новим загрозам з боку Росії та Китаю, що є значно серйознішими для безпеки Сполучених Штатів. Ці держави, на відміну від недержавних терористичних угруповань, представляють системні виклики для міжнародної безпеки та стабільності через свої агресивні дії, гібридні загрози та порушення міжнародних норм.

Росія, особливо після її повномасштабного вторгнення в Україну, стала розглядатись як загроза безпеки для всього цивілізованого світу. Це вторгнення не тільки поставило під загрозу безпеку Європи та багатьох союзників США, але й спричинило масовий потік біженців та завдало шкоди глобальній економіці. Росія також продовжує здійснювати кібератаки, пропагувати дезінформацію та намагатися підірвати демократичні процеси в США та інших країнах для поширення свого впливу.

Китай, зі свого боку, представляє довгострокову стратегічну загрозу для США. За останні роки Китай значно наростив свій військовий потенціал, застосовуючи агресивні економічні практики а також систематично здійснюючи кібератаки на Сполучені Штати та їх союзників. Китайське керівництво використовує тактики впливу на громадську думку, а також застосовує різноманітні інструменти «м'якої сили» прагнучи поширити свій вплив та зміцнити свої позиції на міжнародній арені.

Метою дослідження є дослідження зовнішньої політики США, а також еволюції боротьби з тероризмом, як провідного вектору зовнішньої політики США. Його вплив на сучасну зовнішню політику держави та його місце серед сучасних загроз національній безпеці Сполучених Штатів.

Відповідно до сформованої мети, **основними завданнями** цієї роботи є:

- дослідження походження поняття «тероризм» та його сучасні прояви на міжнародній арені;
- аналіз причин становлення тероризму, як однієї з найбільших загроз національній безпеці США;
- вивчення формування «боротьби з тероризмом» як вектору зовнішньої політики США;
- вивчення впливу «Війни з терором» на зовнішню політику Сполучених Штатів;
- аналіз інструментів та стратегій, що використовуються в зовнішній політиці США в боротьбі з тероризмом;
- огляд найбільших загроз для національної безпеки в сучасній зовнішній політиці Сполучених Штатів.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика США, спрямована на боротьбу з тероризмом, та її вплив на міжнародні відносини і глобальну безпеку.

Предметом дослідження є роль тероризму, як основного вектору сучасної зовнішньої політики Сполучених Штатів.

Апробація результатів роботи проходила на конференціях: «Політ. Сучасні проблеми науки. Міжнародні відносини» [1] та «Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність» [2].

Структурно робота складається зі змісту, вступу, 3 розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ВПЛИВ ТЕРОРИЗМУ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США

1.1. Зародження тероризму та його трансформація в глобальну загрозу

Варто зазначити, що загально-визначеного поняття для опису такого комплексного явища, як тероризм не існує. Кожен вчений та більшість наукових праць трактують це поняття по різному.

Проте, навіть якщо поняття «тероризм» не має однозначного визначення, його можна розглядати як метод примусу, який використовує або загрожує використанням насильства з метою розповсюдження страху для досягнення політичних або ідеологічних цілей.

Хоча тлумачення тероризму залишається неоднозначним, походження цього явища має чітку історичну документацію. З самого початку тероризм, як передбачав використання страху для досягнення політичних, релігійних або ідеологічних цілей через насильницькі засоби. Його коріння можна відслідкувати до давніх часів. Прикладом можуть бути сикарії, єврейська екстремістська група у першому столітті нашої ери, яка напала на римських високопосадовців та їхніх спільників у своїй боротьбі проти окупації [26].

Сучасний тероризм спочатку виник як явище, а потім отримав назву під час Французької революції, особливо в період «Панування терору» з 1793 по 1794 рік. Перші, кого називали «терористами», були прихильники Національної конвенції, які відправлялися на місії в провінції для придушення роялізму та федералізму [3].

Це явище суттєво вплинуло на формування тероризму та його подальший розвиток. Під час Французької революції «Панування терору» стало стратегією держави для придушення опозиції та зміцнення своєї влади. Використання насильства та загроз для досягнення політичних цілей та придушення опозиції визначило новий тип конфлікту, який отримав назву «тероризм». Цей приклад

демонстрував, як влада використовує терор для забезпечення своєї політичної переваги, і позначив початок практики, яка пізніше стала характерною для багатьох терористичних груп.

Отже, виникнення явища тероризму під час Французької революції відкрило новий шлях у світовій політиці, закладаючи фундамент для використання терористичних методів для досягнення політичних цілей [15].

У першій половині двадцятого століття з'явилося багато терористичних організацій з різноманітними мотивами та тактикою. Наприклад, Ірландська республіканська армія (IRA) вела десятилітню кампанію проти британського владарювання в Ірландії, тоді як палестинські групи, такі як ХАМАС боролися за палестинську незалежність від Ізраїлю, діяльність якого триває до цього часу.

Друга половина двадцятого століття відзначалась зростанням державного тероризму, коли уряди використовували терористичні тактики для досягнення своїх політичних цілей. Доба Холодної війни характеризувалась гібридними війнами та секретними операціями, де як Сполучені Штати, так і Радянський Союз підтримували різні військові групи по всьому світу використовуючи класичний «терористичний трикутник».

Хоч на сучасному етапі серед науковців немає єдиного визначення «тероризму», проте важливо зазначити, що кожен суб'єкт міжнародних відносин виокремив своє тлумачення «тероризму» у власних законодавчих актах. Нижче наведені приклади певних країн та організацій.

У Канаді, згідно з розділом 83.01 Кримінального кодексу, тероризм це акт, скоєний з політичною, релігійною або ідеологічним підґрунтям, що має на меті досягнення власних цілей. Це може також включати примус особи, уряду держави, міжнародної організації чи інших суб'єктів до виконання будь-якої дії. Серед таких актів, виокремлюють заповідання смерті та тілесних ушкоджень із застосуванням насильства, загрозу життю людини, ризику для здоров'я та безпеки громадськості, а також значні пошкодження майна та втручання або порушення роботи важливих об'єктів, структур або інституцій [14].

У Великій Британії згідно з законом про тероризм (2006), тероризм – це загроза спрямована на маніпулювання урядом або залякування та завдання шкоди цивільному населенню. Метою терористичні актів відповідно до цього документу є з просування політичної, релігійної або ідеологічної мети чи захоплення влади. Подібно до канадського визначення, основними терористичними актами, що описані в цьому законі, є: матеріальна шкода та дії, що загрожують життю та здоров'ю або безпеці громадян [31].

У Сполучених Штатах тероризм визначається як діяльність, що включає будь-які дії, що є небезпечними для людського життя, та які є порушують кримінальні акти Сполучених Штатів або будь-якого штату з наміром залякати або нашкодити цивільному населенню. Також терористичним актом вважається вплив на політику уряду шляхом залякування, або впливати на законодавчий процес шляхом масового терору, вбивств та викрадень людей [4].

Згідно з рішенням ЄС про боротьбу з тероризмом (2002), тероризм це діяльність з метою впливу на думку населення шляхом залякування, незаконний примус керівництва будь-якої держави до виконання або дестабілізація чи руйнація основних політичних, конституційних, економічних або соціальних структур країни або міжнародної організації. Дії, які можуть вважатися терористичними згідно з цим документом, включають летальні напади на людей, викрадення або захоплення заручників та значні руйнування урядових або громадських об'єктів [13].

Отже, сучасне тлумачення терміну «тероризм» не має певного сталого визначення, проте ми можемо отримати певне розуміння про це поняття скориставшись даними з таблиці 1.1, де наведено детальний опис визначень, що використовуються в законодавчих актах поданих країн.

Теракти 11 вересня 2001 року в Сполучених Штатах позначили поворотний момент у історії тероризму, відкривши нову еру глобальних зусиль щодо боротьби з тероризмом та посилення заходів безпеки. Двадцять перше століття побачило зростання впливу недержавних акторів та утворень, таких як Аль-Каїда та ІДІЛ, які використовують сучасні технології та соціальні мережі для набору послідовників та поширення своїх екстремістських ідеологій [33].

Порівняння визначення «тероризм» серед різних суб'єктів міжнародних відносин

Суб'єкт міжнародних відносин	Визначення
Канада	Кримінального кодексу, тероризм це акт, скоєний з політичною, релігійною або ідеологічним підґрунтям, що має на меті досягнення власних цілей. Це може також включати примус особи, уряду держави, міжнародної організації чи інших суб'єктів до виконання будь-якої дії.
Велика Британія	Тероризм – це загроза спрямована на маніпулювання урядом або залякування та завдання шкоди цивільному населенню. Метою терористичні актів відповідно до цього документу є просування політичної, релігійної або ідеологічної мети чи захоплення влади.
Сполучені Штати Америки	У Сполучених Штатах тероризм визначається як діяльність, що включає будь-які дії, що є небезпечними для людського життя, та які є порушують кримінальні акти США або будь-якого штату з наміром залякати або нашкодити цивільному населенню.
Європейський Союз	Тероризм це діяльність з метою впливу на думку населення шляхом залякування, незаконний примус керівництва будь-якої держави до виконання або дестабілізація чи руйнація основних політичних, конституційних, економічних або соціальних структур країни або міжнародної організації.

Сучасна форма терористичного насильства відрізняється від «звичайного» насильства, описаного класичною літературою, як «терористичний трикутник», де тероризм представлений використанням насильницьких нападів групи А на групу В з метою досягнення впливу на іншу групу – С, щоб змінити її позицію або політику відповідно до інтересів першої групи А. Цей вид тероризму поширює страх через несподіваність та спрямованість атак проти невинних жертв, тиснучи на третіх осіб, таких як уряди, для зміни їхньої політики, прикладом такого трикутника є напад ХАМАСу на Ізраїль 7 жовтня 2023 року.

Деякі визначення вважають усі прояви тероризму, незалежно від їх політичних мотивів, простою злочинною діяльністю. Наприклад, Федеральне бюро розслідувань США визначає як міжнародний і внутрішній тероризм як «насильницькі, злочинні дії» [34].

Проте, варто зазначити, що цей підхід має свої недоліки, оскільки він не розрізняє різні політичні та правові системи, і тому не може врахувати випадки, коли насильство проти уряду може бути виправданим. Найпоширенішим прикладом є діяльність таких організацій, як Рух Опору в контексті протистояння нацистській окупації Франції під час Другої світової війни.

З початком 20 століття ідеологія та політичний націоналізм спонукали кілька країн до міжнародного тероризму, часто виправдовуючи його підтримкою національних визвольних рухів. Це призвело до перетину понять між тероризмом та іншими формами політичної боротьби, особливо, коли групи партизанів використовували терористичні методи, через що, питання законності такої боротьби стали менш чіткими [35].

В офіційних документах НАТО можна зустріти наступне визначення цього явища: «Тероризм представляє собою серйозну асиметричну загрозу безпеці громадян країн НАТО, міжнародній стабільності та добробуту. Це глобальна проблема, що не обмежується кордонами, національностями чи релігією, вона становить виклик, який вимагає спільної реакції міжнародної спільноти. НАТО продовжує намагатися ділитися цим викликом, рішуче й солідарно.» Також описані головні напрямки роботи НАТО з протидії тероризму:

- підвищення обізнаності із загрозою;
- розвитку спроможностей для підготовки та реагування;
- посиленні співпраці з країнами-партнерами та іншими міжнародними учасниками [8].

Сучасні терористи використовують різні форми насильства та атакують цивільних осіб, військові об'єкти та державних службовців використовуючи всі можливі методи.

Хоча немає єдиного міжнародного юридичного поняття для визначення тероризму, ефективна та превентивна міжнародна реакція на тероризм є надзвичайно важливою, особливо якщо вона ґрунтується на принципах верховенства права, належної правової процедури та поваги до прав людини.

Саме завдяки міжнародним організаціям, робота яких базується на принципах міжнародного права було розроблено безліч міжнародних та регіональних правових інструментів для боротьби з тероризмом та для його запобігання, зокрема шляхом розслідування та переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, за допомогою національних процесів кримінальної юстиції.

Хоча ці міжнародні та регіональні інструменти передбачають ефективні механізми запобігання, вони також можуть включати в себе втручання для запобігання конкретним видам терористичних дій [9].

Навідміну від класичного тероризму, що мав чітко визначені географічні межі та обмежену кількість учасників, нові терористичні групи адаптуються до реалій глобалістичного світу, вони не мають чітко визначених місць діяльності або спрямованості. Аль-Каїда, наприклад, не обмежує свої терористичні дії лише на території, з якої вона походить або де розташоване її вище командування.

Ці трансформації відбулися на тлі дешевих міжнародних подорожей та прогресивних засобів зв'язку. Терористичні організації використовують бідні та малорозвинені країни для базування своїх операційних центрів та навчальних таборів. Крім того, глобальна міграція сприяє формуванню транснаціональних ідентичностей, що робить деяких людей більш схильними до прийняття ідей та ідеологій, які не мають національної прив'язаності. Поява Інтернету також створила новий майданчик, де сформувалося поняття «глобальної» спільноти.

Ці зміни значно вплинули на цілі та ідеології терористів. Якщо раніше релігійні мотивації були рідкістю, то зараз близько третини терористичних груп діють з релігійних мотивів. Націоналізм також залишається одною з найголовніших ідей та мотивацій для певних терористичних угруповань [25].

У боротьбі з тероризмом США відіграють ключову роль, оскільки країна має величезну військову потужність, яка здатна подолати більшість потенційних противників, навіть без підтримки союзників.

Проте, оскільки демократії покладаються на відкритість, розум та логіку, а найголовніше – моральні принципи, вони стають перешкодою для тих, хто намагається насильно нав'язувати ідеології чи релігійні переконання. Сполучені Штати та інші демократії є головними мішенями для терористичних актів [29].

Тероризм є складним явищем, якому демократичні країни, що покладаються на щирість та розум, часто змушені протистояти. Найбільшою перешкодою стала моральна плутанина щодо цілей терористів порівняно з методами досягнення цих цілей [1].

1.2. Становлення тероризму, як однієї з найбільших загроз національній безпеці США

Аналізуючи зовнішню політику Сполучених Штатів важко уявити подію, яка так кардинально змінила вектор її розвитку, як теракти що відбулися 11 вересня 2001 року.

Ці теракти також дуже вплинули на громадськість США. Американці мали спільне відчуття великого горя, що в подальшому вплинуло на єдність Америки перед лицем нової загрози.

Протягом двадцяти років не було жодних терористичних нападів масштабу 11 вересня, але з погляду громадськості загроза ніколи не зникла повністю.

Атаки забрали майже 3000 життів і вплинули на багатьох інших людей по всьому світу. 20 вересня 2001 року президент США Джордж Буш молодший оголосив «Війну проти тероризму» і заявив, що перемога над тероризмом тепер є метою всього демократичного світу. США раніше вже стикалися з терористичними атаками, але жодна з них не мала такого масштабу чи значення. 11 вересня потрясло світ і визначило наступне покоління зовнішньої політики Сполучених Штатів.

Захист країни від майбутніх терористичних атак став першим пріоритетом зовнішньої політики США.

Операція в Афганістані була розгорнута менш, ніж за місяць після цього, 7 жовтня 2001 року. Американські, британські та афганські сили Об'єднаного Фронту були розгорнуті для знищення «Аль-Каїди» і повалення талібанського режиму, який приховував терористичну групу в Афганістані [40].

Американська громада в основному підтримувала використання військової сили США як відповіді на теракти 11 вересня. Загалом можна було спостерігати відкритість до різних інших далекосяжних заходів для боротьби з тероризмом в країні та за її межами. Наприклад, у наступні декілька днів, після атаки, більшість підтримувала вимогу, щоб всі громадяни носили національні ідентифікаційні картки. Було також дозволено ЦРУ укладати угоди з злочинцями при переслідуванні підозрюваних терористів та дозвіл для ЦРУ на ліквідацію терористів за кордоном [16].

Режим Талібану був повалений у листопаді 2001 року. Після міжнародної конференції у грудні було сформовано новий тимчасовий афганський уряд. З метою забезпечення безпеки Кабулу та допомоги новій адміністрації було створено міжнародну багатонаціональну групу International Security Assistance Force (ISAF). ISAF спочатку мала за мету забезпечення безпеки в Кабулі, а після того, як НАТО взяло на себе командування в 2003 році, ISAF була розгорнута більш широко по всьому Афганістану. Військові поступово все більше втягувалися в інтенсивні бойові операції проти повстанців Талібану до 2014 року [40].

Отже, події 11 вересня безпосередньо призвели до війни в Афганістані, а також до оголошення Сполученими штатами «Війни проти терору» як основного вектору їхньої зовнішньої політики. Подальшим кроком була військова інтервенція в Ірак. Наслідки теракту 11 вересня також були відчутними на всій міжнародній арені, оскільки багато урядів, включаючи уряд Великої Британії, почали вводити нову антитерористичну законодавчу базу для боротьби з загрозою міжнародного тероризму.

Великим кроком для розвитку зовнішньої політики сполучених штатів стало створення стратегії національної безпеки в основу якої була саме боротьба з тероризмом.

Стратегія національної безпеки відіграє важливу роль у зусиллях уряду США з виявлення та стримування цих загроз. Сполучені штати використовують свої можливості на міжнародній арені для проведення експертиз у глобальних кримінальних розслідуваннях для того, щоб спрямовувати зусилля на нейтралізацію осіб, грошей та матеріалів, які сприяють тероризму та іншим загрозам національній безпеці. США роблять це як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях, разом зі своїми партнерами, в першу чергу для захисту країни та її громадян.

В широкому розумінні національна безпека відноситься до колективної оборони держави, що включає в себе: розвідку, засоби внутрішньої та зовнішньої безпеки, а також апарату зовнішніх відносин. Хоча більшість розслідувань в межах Стратегії національної безпеки що стосуються терористичних дій, скоюваних особами та організаціями доводять, що мотивами найчастіше стають: гроші, а також ідеологічна, політична, військова, економічна або стратегічна мотивація.

Діяльність в межах Стратегії національної безпеки в основному стосуються тероризму та зовнішніх загроз праправлених на цифровий сектор безпеки США.

Тероризм визначається як явище, що супроводжується насильством або загрозою насильства проти людей чи майна найчастіше втілюється з метою поширення певної ідеології, або боротьби проти іншої.

Тероризм може також бути:

- міжнародним, що означає, що іноземна терористична організація впливає або керує атаками;
- внутрішнім, що означає, що соціальні або політичні мотиви впливають на атаки в середині державі.

Зовнішні загрози для цифрової безпеки держави передбачають, що інші країни збирають інформацію для порушення функцій уряду США, впливу на зовнішню

політику, крадіжку новітніх технологій та торговельних таємниць та інших дій для завдання шкоди Сполученим Штатам.

Терористичні угруповування, що загрожують національній безпеці, використовують легітимні системи торгівлі, подорожей та фінансів для досягнення своїх цілей. Стратегія національної безпеки використовує свої унікальні повноваження та інструменти для попередження подібних загроз [32].

Важливо Протягом приблизно двадцяти років після 11 вересня Сполучені Штати в основному зосереджувалися на боротьбі з терористичними загрозами від ісламістських джихадистських організацій, таких як «Аль-Каїда» та «Ісламська держава».

У сьогоднішні ж ми бачимо, що основною загрозою для Сполучених Штатів та їхніх західних союзників виступають особи, яких традиційно розглядали як внутрішніх терористів – людей, які мотивовані ідеологіями, такими як білий націоналізм, насильницька міжгендерна ненависть, антиурядовий екстремізм та прихильники різних теорій змов.

Загроза для Сполучених Штатів від джихадистів на даний момент, насправді, відносно низька порівняно з минулими десятиліттями. Основна джихадистська загроза на цей момент зосереджена в конкретних гарячих точках, переважно в Південній Азії, зокрема в Афганістані; на Близькому Сході, а також в Східній і Західній Африці.

Крім того, навіть коли ці групи мають намір атакувати Сполучені Штати або союзників США, вони часто не мають таких можливостей, оскільки багато з них зараз перебувають у фазі відновлення. У зв'язку з цим існує певний рівень тривалої загрози для фізичних осіб та активів США, а також їхніх союзників у цих гарячих точках, включаючи посольства, але це не така висока загроза, яку можна було спостерігати від джихадистських організацій в останні десятиліття.

Разом з тим тероризм також еволюціонує, з'являються нові інструменти та методи для ведення терористичної діяльності, що становить постійно загрозу для національної безпеки Сполучених Штатів.

Сучасні інструменти тероризму стали надзвичайно різноманітними і складними. Одним з найважливіших та найновіших інструментів є використання соціальних мереж та Інтернету для поширення пропаганди, рекрутингу нових членів терористичних груп і поширення терористичної ідеології. Це дозволяє терористичним організаціям легко залучати нових прихильників з усього світу та координувати їхні дії.

Крім того, терористи почали використовувати шифрування комунікацій для того, щоб уникнути виявлення їхніх планів та дій. Вони також використовують криптовалюти, такі як Bitcoin, для фінансування своїх діяльностей, оскільки це дозволяє їм обходити традиційні банківські системи і залишатися анонімними.

Кібератаки стали ще одним ефективним засобом терористів. Вони атакують критичну інфраструктуру, таку як електронні системи управління, енергетичні мережі, транспортні системи тощо, щоб завдати шкоди та спричинити паніку серед населення.

Також терористичні угруповування використовують вразливості у технологічних системах, щоб здійснювати терористичні акти, наприклад, атаки на системи безпеки для вплинути на стабільну роботу промислових об'єктів та державних об'єктів.

Деякі групи терористів залишаються вірними традиційним методам, таким як виготовлення та використання імпровізованих вибухових пристроїв або здійснення хімічних та біологічних атак. Ці методи можуть завдати значної шкоди та викликати незліченні людські страждання.

Звичайно ж, що система національної безпеки США також постійно розвивається. Важливим, є те, що Сполучені Штати розробили інструменти, що надають можливість збирати та аналізувати дані в реальному часі про терористичні загрози, з якими країна може зіткнутись, включаючи характер цих загроз та їхнє походження.

Зараз можна спостерігати тенденцію, яка полягає в тому, що в останні роки Сполучені Штати зазнали найбільшої кількості домашніх терористичних нападів принаймні за три десятиліття.

Цей ріст в основному був спричинений насильницькими екстремістами далекого правого спрямування і, в меншій мірі, екстремістами далекого лівого спрямування. Можливість визначення місць походження цих загроз дозволить уряду США та правоохоронним органам на всіх рівнях належним чином розподіляти ресурси та втручатися у такі спільноти, для стримування радикалізації перед тим, як задум терористів буде втілений у реальність.

Загалом, більшість терористичних нападів у Сполучених Штатах здійснюються особами, які віддані ідеологіям правого екстремізму. Крім цього спостерігається також зростання настроїв до терористичних дій від осіб, які прихильно відносяться до насильницьких лівих поглядів, включаючи тих, хто відданий анархістичній ідеології [6].

Одним з таких інструментів є Національна система попередження про тероризм (National Terrorism Advisory System, NTAS) – це комплексна система, яку уряд Сполучених Штатів створив для ефективного поширення та донесення інформації про терористичні загрози до громадськості, правоохоронним органам та іншим суб'єктам. Основна мета полягає в наданні своєчасної та дієвої розвідки щодо потенційної терористичної діяльності або загроз.

NTAS була створена для покращення ясності, прозорості та конкретності у попередженні загроз. На відміну від попередньої системи – Homeland Security Advisory System (HSAS), яка використовувала колірну шкалу, NTAS попереджає у двох формах: бюлетені та сповіщення.

Бюлетені NTAS надають інформацію про загальні тенденції або розвиток терористичних загроз. Вони описують характер загрози, потенційні об'єкти та рекомендації для громадськості та відповідних органів.

Сповідження NTAS надається для більш наближених або конкретних терористичних загроз. Попередження містять докладну інформацію про загрозу, включаючи конкретні місця, час та інструкції щодо реагування. Вони також можуть містити рекомендації щодо посилення заходів безпеки або захисних дій.

Сповідження NTAS розповсюджуються через різні канали, включаючи урядові веб-сайти, соціальні мережі, прес-релізи та пряме спілкування з правоохоронними

органами та іншими державними органами. Мета полягає в тому, щоб інформація досягала якомога більшої кількості людей, що дозволяє їм залишатися обізнаними та приймати відповідні заходи для підвищення своєї безпеки.

Шляхом надання чіткої та дієвої розвідки NTAS допомагає громадам та організаціям краще розуміти та реагувати на потенційні терористичні загрози, тим самим сприяючи загальній безпеці та стійкості країни [24].

Отже, вплив тероризму на формування сучасної зовнішньої політики США є надзвичайно помітним і має далекосяжні наслідки для країни та її геополітичної ролі в світі. Зародження тероризму та його трансформація в глобальну загрозу стали критичним етапом у розвитку міжнародних відносин, перетворивши тероризм на серйозний виклик для міжнародної спільноти.

Зародження тероризму, у тій формі в якій ми бачимо його сьогодні, можна віднести до певного етапу в історії, коли ідеологічні та політичні конфлікти виникали у різних куточках світу, та мали здебільшого регіональний характер. З часом терористичні організації стали використовувати все більше та більше ресурсів та технологій для виконання своїх цілей, що включає навчання, фінансування своєї діяльності, а також використання глобальних комунікаційних мереж. Тероризм перетворився на глобальну загрозу, яка впливає на всі аспекти життя сучасного світу.

Тероризм дійсно став однією з найбільших загроз національній безпеці США. Терористичні акти, такі як напад Аль-Каїди на США 11 вересня 2001 року, підкреслили життєвоважливу необхідність підвищення заходів безпеки та зміни зовнішньої політики держави. Сполучені Штати взяли на себе лідерську роль у боротьбі з тероризмом у всьому світі, укладаючи міжнародні угоди, створюючи альянси та впроваджуючи стратегії протидії терористичній діяльності.

Отже, сучасна зовнішня політика США зосереджена на балансуванні між захистом власних інтересів та співпраці з іншими країнами у боротьбі з тероризмом. Прийняття ефективних стратегій протидії тероризму відіграє ключову роль у збереженні стабільності та безпеки не лише в США, але й у всьому світі.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США

2.1. «Війна з терором» як основа зовнішньої політики США (2001-2021 рр.)

Неочікувана атака терористів, 11 вересня 2001 року, що була проведена терористичною організацією «Аль-Каїда», викликала рішучі зміни у зовнішній політиці США. Акцент на внутрішнє процвітання країни протягом 1990-х років уступив місце тенденції до односторонніх дій під керівництвом президента Джорджа Буша для боротьби зі зростаючою загрозою тероризму на Близькому Сході.

Кульмінацією цього стало оголошення Сполученими Штатами Глобальної війни проти тероризму, що також отримало суспільну назву, що стала широко використовуватись серед провідних медіа – «Війна з терором» [39].

13 вересня 2001 року став переломним моментом в історії трансатлантичних відносин і глобальної безпеки: НАТО, адже було вперше застосовано статтю 5 безпекового договору, у відповідь на атаку. Цей безпрецедентний крок відбувся внаслідок руйнівних терористичних атак 11 вересня 2001 року, які спрямовувалися на Всесвітній торговий центр і Пентагон, потрясаючи Сполучені Штати і весь світ до самого ґрунту.

Стаття 5 Північноатлантичного договору, підписаного у 1949 році, стоїть в основі принципу колективної оборони НАТО. Вона передбачає, що атака на одну державу-учасницю розглядається як атака на всіх, змушуючи кожного члена прийти на захист союзника. Застосування статті 5 представляв собою солідарність між членами НАТО, підтверджуючи їхню невідворотну зобов'язаність стояти разом перед загрозами та агресією для збереження своєї колективної безпеки.

Проте важливо зазначити, що виклик статті 5 НАТО не автоматично перетворився на негайну військову дію. Генеральний секретар НАТО в 2001 році Лорд Робертсон уточнив, що хоча застосування 5 статті було актом солідарності, це

не зобов'язувало НАТО здійснювати військові операції, і також не зобов'язувало Сполучені Штати діяти від імені альянсу. Ця подія слугувала потужним затвердженням основних принципів НАТО та демонстрацією єдності перед лицем небезпеки.

У Вашингтоні міністр закордонних справ Колін Пауелл визнав важливість заяви НАТО, вказавши, що вона може відкрити шлях для колективних військових дій, як тільки будуть ідентифіковані винуватці атак. Заява також позначила значне відступлення від традиційного тлумачення ролі НАТО, оскільки тероризм було визнано міжнародною загрозою, а також прямою загрозою альянсу.

Більше того, використання статті 5 призвели до початку Операції Eagle Assist та Операції Active Endeavour. Ці операції були спрямовані на посилення заходів безпеки та боротьбу з тероризмом внаслідок атак 11 вересня 2001 року, відображаючи адаптивність НАТО в зміцненні перед новими загрозами.

Також важливим було об'єднання країн ЄС в підтримці Сполучених Штатів, виражаючи співчуття та підтримку в боротьбі з тероризмом. Заява ЄС про день жалоби та зобов'язання допомогти в ідентифікації та притягненні винних до відповідальності додатково підкреслила глибину трансатлантичної єдності перед лицем труднощів.

У підсумку, виклик статті 5 НАТО 13 вересня 2001 року став історичним моментом в історії альянсу, символізуючи співчуття та єдність між його членами відповідно до терористичних атак 11 вересня. Хоча заява не автоматично спричинила військову дію, вона підтвердила зобов'язання НАТО до колективної оборони та підкреслила змінний характер загроз безпеці у 21 столітті [30].

Закон про надання дозволу на використання збройних сил проти терористів або «AUMF» був прийнятий 14 вересня 2001 року для надання дозволу на використання Збройних сил Сполучених Штатів проти тих, хто був відповідальним за атаки 11 вересня. Цей закон дав президенту право використовувати всі необхідні засоби, зокрема військову силу проти тих держав, організацій або осіб, які були встановлені як ті, хто планував, санкціонував, вчинив або допомагав здійснювати терористичні атаки, що відбулися 11 вересня 2001 року, або переховував такі організації чи осіб,

для запобігання майбутнім актам міжнародного тероризму проти Сполучених Штатів.

Адміністрація президента Джорджа Буша визначила наступні цілі у Війні з тероризмом:

- притягти терористів, таких як Осама бін Ладен, Абу Мусаб аль-Заркаві до відповідальності та знищити їхні організації;
- виявити та знищити терористів разом із їхніми організаціями;
- повністю унеможливити спонсорство, підтримку та притулок для терористів;
- виявлення та накладання санкцій на матеріальні інструменти та шляхи фінансування терористів;
- забезпечити безпеку громадян та інтереси США вдома і за кордоном;
- закон про надання дозволу на використання збройних сил 2001 року надав президенту США можливість розпочинати військові операції по всьому світу без будь-якого підтвердження конгресу.

Закон про надання дозволу на використання збройних сил 2001 року був використаний для розпочатку класифікованих військових кампаній принаймні в 22 країнах [23].

Ця політика визначила зовнішню політику США протягом останнього десятиліття, коли країна розпочала дві військові кампанії на Близькому Сході, в Афганістані та Іраку.

Вторгнення в Афганістан вважається першим кроком у цій війні, і спочатку в ньому брали участь сили зі Сполучених Штатів, Великої Британії та Північного альянсу Афганістану.

Після початкового періоду вторгнення ці сили були доповнені військами та авіацією з Австралії, Канади, Данії, Франції, Італії, Нідерландів, Нової Зеландії та Норвегії, серед інших. У 2006 році в Афганістані було близько 33,000 військовослужбовців.

Варто зазначити, що підтримка США дещо знизилася, коли Сполучені Штати заявили про свій намір вторгнутися в Ірак наприкінці 2002 року. Проте багато країн з «коаліції союзних сил», які беззастережно підтримали військові дії, очолювані США, відправили свої війська до Афганістану, зокрема сусідній Пакистан, який відмовився від своєї попередньої підтримки Талібану і направив на конфлікт десятки тисяч солдатів.

Пакистан також був зацікавлений у припиненні повстання на Північному Заході країни. За підтримки розвідки США, Пакистан намагався усунути повстання Талібанських сил та елементи Аль-Каїди у північних племінних районах.

Варто також зазначити, що на додаток до військових кампаній за кордоном, після подій 11 вересня адміністрація Буша посилила внутрішні заходи безпеки країни для запобігання майбутнім атакам. Різні урядові бюрократичні органи, які займалися питаннями безпеки та військовими функціями, були реорганізовані.

Замість них, у листопаді 2002 року було створено нове відомство на рівні кабінету міністрів, під назвою Міністерство внутрішньої безпеки США, щоб очолити та координувати найбільшу реорганізацію федерального уряду США з часів об'єднання збройних сил у Міністерство оборони.

Головною місією міністерства стало: запобігання майбутнім атакам проти Сполучених Штатів та їхніх союзників, рішуча реакція на природні та техногенні катастрофи, а також забезпечення процвітання Америки та її економічної безпеки в майбутньому. Одним з векторів роботи міністерства стало підвищення стандартів безпеки у всьому світі, готуючись до ймовірних ризиків та створюючи резерви для забезпечення стабільної діяльності критично важливих для держави інституцій та підприємств. Найважливішим завданням міністерства є створення партнерських зв'язків для зміцнення державного, приватного та міжнародного співробітництва, а також розробка стратегій, що випереджатимуть наміри терористичних організацій [19].

На основі цих подій була розроблена нова зовнішня політика Сполучених штатів, що отримала неофіційну назву – «Доктрина Буша».

У «Війні з терором» ця доктрина, серед іншого, затвердила легітимність нанесення американськими військами превентивних ударів на територіях інших країн, а також закріпила вектор зовнішньої політики президента Джорджа Буша «Якщо ви не з нами, ви проти нас», що підкреслювало рішучість намірів керівництва Сполучених Штатів у боротьбі з терористичними угруповуваннями по всьому світу, та їхніми спільниками.

Серед певної частини американського суспільства доктрина, хоч і вважалась провокаційною, скоріше була проекцією того, що ми вже бачили раніше в Іраку у 1990-х роках, у Панамі, Боснії та Косово – випадках, коли Америка діяла превентивно, втручаючись військовим шляхом для досягнення перемоги над режимами, які вважалися загрозою для її власної або союзницької безпеки, але безпосередньо не атакували Сполучені Штати.

Доктрина Буша стверджує, що Америка не повинна чекати нападу, а має діяти проактивно, щоб зірвати плани терористів і тиранів, для забезпечення своєї безпеки. Аналізуючи, можна дійсно зрозуміти, що тут дійсно немає нічого особливо нового. Політика боротьби з тероризмом, а також політика санкції проти терористичних держав завжди мали превентивний аспект. Тож, пояснюючи Доктрину Буша, високопосадовці адміністрації президента США неодноразово наголошували, що проактивні дії не обмежуються лише військовими діями.

Саме з цього моменту, зовнішня політика США більше не базувалася на концепціях Доктрини Трумена, що була зосереджена на політиці стримування або Доктрини Рейгана, основою якої була підтримка країн, осіб чи будь-яких інших міжнародних суб'єктів, що боролися за демократичні цінності, а також перейшла від багатостороннього підходу, в основі якого було міжнародне співробітництво, який підтримувала адміністрація Клінтона, до більш активного, одностороннього підходу.

Доктрина Буша, крім боротьби з тероризмом, фокусувалася на кількох інших ключових питаннях:

– розповсюдження демократії і свободи. Це стало однією з головних цілей цієї доктрини. Вона полягала у сприянні поширенню демократії та свободи по всьому

світу. Це включало підтримку демократичних рухів та урядів, а також сприяння розвитку інституцій, що забезпечують вільні вибори, вільну торгівлю та повагу до прав людини, важливим також був пункт розвитку Африканського регіону;

- запобігання розповсюдженню зброї масового знищення. Доктрина передбачала активні дії для запобігання розповсюдженню зброї масового знищення серед ворожих держав та недержавних акторів. Це включало превентивні заходи проти країн, які намагалися розробляти або набувати таку зброю;

- економічний розвиток і допомога. Значна увага приділялася питанням економічного розвитку, особливо в бідних країнах. Доктрина підтримувала зусилля з надання допомоги країнам, що розвиваються, для сприяння економічному зростанню, скороченню бідності та підвищенню рівня життя;

- енергетична безпека. Доктрина також підкреслювала важливість енергетичної безпеки, включаючи зменшення залежності США від іноземних джерел нафти та підтримку розробки альтернативних джерел енергії;

- міжнародна співпраця. Хоча Доктрина Буша часто асоціюється з односторонніми діями, вона також визнавала важливість міжнародної співпраці для вирішення глобальних проблем. Це включало співпрацю з союзниками та міжнародними організаціями для боротьби з тероризмом, розповсюдженням зброї масового знищення та іншими загрозами;

- реформи в сфері безпеки та оборони. Доктрина включала модернізацію та реформування збройних сил США для забезпечення їхньої здатності ефективно реагувати на нові загрози, такі як тероризм і конфлікти по всьому світу [36].

Отже, Доктрина Буша стала основою зовнішньої політики США в часи «Війни з терором». Вона представляла собою значний зсув у дипломатичній та безпековій політиці США від традиційної стратегії стримування до активного просування західних політичних інститутів та демократичних цінностей по всьому світу.

Основними аспектами доктрини були легітимність превентивних ударів проти потенційних загроз, зокрема держав, що розробляють зброю масового знищення і

підтримують тероризм, та сприяння поширенню демократії, вільних ринків і прав людини.

Для досягнення цих цілей використовувалися всі можливі інструменти: дипломатичні, економічні, військові та культурні. Доктрина також визнавала право США діяти односторонньо, якщо міжнародні організації чи союзники не підтримують необхідні дії, що підкреслювало готовність Америки самостійно захищати свої національні інтереси і безпеку.

Водночас доктрина прагнула змінити міжнародну систему, сприяючи поширенню демократичних цінностей та включала безкомпромісну боротьбу з тероризмом, яка передбачала як військові операції, так і зміцнення міжнародної співпраці у сфері безпеки. Таким чином, Доктрина Буша стала всеосяжною стратегією, яка поєднувала військові, дипломатичні та економічні засоби для створення більш безпечного та стабільного світу, де панують демократія і свобода [18].

Важливим також є те, що загроза тероризму продовжила займати провідне місце в зовнішній політиці США, навіть в кабінеті наступника Джорджа Буша – Барака Обама.

Президент Барак Обама прийшов до влади з наміром завершити, здавалось би, нескінченну війну з тероризмом. Обама обіцяв зробити свою політику боротьби з тероризмом більш гнучкою, прозорою та етичною порівняно з тією, яку проводила адміністрація Джорджа Буша. Обама прагнув відійти від надмірного використання силових методів, що характеризувала доктрину Буша і призвела до вторгнення США в Ірак у 2003 році. Та війна, як здавалося багатьом критиками зовнішньої політики Джорджа Буша, підірвала ефективність кампанії США проти Аль-Каїди. За час свого президентства Обама очолював підхід, основою якого було поєднання вбивств лідерів терористичних організацій, підтримки безпеки для збройних і розвідувальних сил країн-партнерів і союзників. Президент Обама також розочав, важливу кампанію з виявлення та усунення основних причин тероризму. Загалом ці кроки сприймалися американською громадськістю, як позитивні ініціативи у боротьбі з тероризмом. Важливо також зазначити, що в багатьох важливих аспектах зовнішня політика

Обами, особливо вектор боротьби із терористичними організаціями була прямим продовженням зовнішньої політики Буша.

Головною відмінністю було те, що, тоді як підхід Буша часто характеризувався надмірно агресивною позицією, діяльність Обами, навпаки, іноді характеризувалась схильністю до ідеалізму та мирного врегулювання конфліктів.

Це завадило зусиллям його адміністрації в боротьбі з терористичною загрозою. Незважаючи на спроби Барака Обами впровадити менш радикальні засоби протидії тероризму, це почало призводити до ситуації, де кількість тероризму на міжнародній арені лише зростала, порівняно з початком Глобальної війни проти тероризму.

Громадянські війни, міжконфесійні напруження та соціальні кризи на Близькому Сході та в Африці сприяли активному поширенню ісламського тероризму в цих регіонах і, а також у решті світу. Найбільше занепокоєння викликає поява в Іраку та Сирії самопроголошеної Ісламської держави, джихадистської організації, чие жорстоке насильство, здатність захоплювати території, а також оперувати значними фінансовими ресурсами та вражаюча стратегічна майстерність визначили її як одну з найголовніших загроз сучасності для національної безпеки Сполучених Штатів. Варто зауважити, що створення ІДІЛ та стрімкому зростанню впливу організації по всьому світу є не лише провалом антитерористичних політик президента Буша, але й наслідком рішення Обами вивести війська з Іраку, не опрацювавши всі можливі наслідки.

Отже, підхід президента Барака Обами до боротьби з тероризмом був багатограним. Обама зосередився на тому, щоб зробити антитерористичну політику більш гнучкою, прозорою та етичною. Замість широкомасштабних військових операцій, які характеризували епоху Джорджа Буша, він віддав перевагу цілеспрямованим ударам за допомогою безпілотних літальних апаратів. Це дозволило скоротити присутність американських військ на землі, хоча й викликало критику через випадки загибелі цивільних, як, наприклад, було в Пакистані.

Обама також зробив кроки до заборони катувань і закриття секретних тюрем – так званих «чорних майданчиків» де такі методи застосовувалися. Він підписав укази, що спрямовувалися на забезпечення більшої прозорості та дотримання етичних

стандартів у боротьбі з тероризмом. Однак, незважаючи на обіцянки закрити в'язницю в Гуантанамо на території Куби, його адміністрації не вдалося це зробити через політичний опір і складність переміщення затриманих.

Також важливою частиною його стратегії було посилення міжнародного співробітництва. Обама акцентував увагу на зміцненні партнерських відносин та наданні допомоги країнам-партнерам у боротьбі з терористичними загрозами. Він визнавав важливість вирішення фундаментальних причин тероризму, таких як бідність, відсутність освіти та політична нестабільність, хоча ці ініціативи для подолання цих джерел тероризму були обмеженими та не завжди ефективними.

Офіційна риторика Обама також відрізнялася. Він замінив термін «Глобальна війна з тероризмом» на «Боротьбу з насильницьким екстремізмом», підкреслюючи важливість не лише військових, але й інших аспектів боротьби з терористичною загрозою. Незважаючи на ці зміни, його політика стикалася з труднощами і часто виглядала занадто обережною, що обмежувало її ефективність у боротьбі з тероризмом [17].

Офіційно процес закінчення «Війни з терором» було запущено з приходом до влади Дональда Трампа. Коли президент Трамп зайняв посаду у 2017 році, в Афганістані перебувало понад 10000 американських військових. Через вісімнадцять місяців, після введення понад 3000 додаткових військових, щоб зберегти статус-кво, президент Трамп наказав провести прямі переговори з Талібаном без консультацій з союзниками і партнерами, а також без участі офіційного афганського уряду у переговорному процесі.

У вересні 2019 року, президент Трамп для поліпшення відносин з Талібаном, публічно розглядав можливість запросити їх до Кемп-Девіду – заміській резиденції для президента США і його гостей на річницю трагедії 11 вересня. У лютому 2020 року, США та Талібан досягли угоди, відомої як Дохійська угода, за якою США погодилися вивести всі свої війська з Афганістану до травня 2021 року. В обмін на це, Талібан погодився взяти участь у мирному процесі та утримуватися від нападів на війська США та атак на великі міста Афганістану, але тільки доти, доки США залишалися вірними обіцянці виведення військ до визначеного терміну. В рамках

угоди, президент Трамп також чинив тиск на афганський уряд, щоб звільнити 5000 бойовиків Талібану з в'язниць, включаючи вище командування, не забезпечивши звільнення єдиного американського заручника, що перебував у полоні Талібану.

За останні 11 місяців свого перебування на посаді, президент Трамп наказав провести серію скорочень американських військових. До кінця президентського терміну Дональда Трампа в Афганістані залишалося лише 2500 американських військових.

Аналізуючи як зовнішню так і внутрішню політику офісу Дональда Трампа в контексті боротьби з тероризмом, можна зрозуміти, що ці ініціативи мали кілька ключових характеристик, що часто піддавались критиці з боку громадськості за їх короткозорість в контексті міжнародних відносин. Попри певні успіхи, такі як вбивство лідера ІДІЛ Абу Бакра аль-Багдаді та значні військові досягнення у Сирії та Іраку, політика Трампа мала численні проблеми.

Основні військові успіхи були досягнуті за рахунок більш агресивної тактики, що включала дозвіл генералам ризикувати більше, ніж раніше. Це прискорило знищення Ісламської держави, але також призвело до руйнування великих міст, таких як Ракка в Сирії, без подальшої відповідальності за його відбудову та стабілізації ситуації. Це дало змогу ІДІЛ згодом повернутись до деяких міст.

Адміністрація Трампа також сприяла напруженню та посиленню джихадистських угруповань через підтримку таких міжнародних суб'єктів, як принц Саудівської Аравії Мохаммед бін Салман. Його політика збільшила наростання релігійних конфліктів та ризику війни в регіоні, що також підсилило джихадистські угруповання, особливо в Ємені, де саудівські джихадисти стали найкраще оснащеними у світі.

Найцинічнішою частиною доктрини боротьби з тероризмом Трампа було систематичне ототожнення тероризму, проблем імміграції та ісламу. Хоча ця політика набула популярності серед його прихильників, проте ефективність заборони на в'їзд для мусульман так і не довела свою ефективність у боротьбі з тероризмом. Дослідження RAND показало, що майже три чверті джихадистів, які планували або здійснили терористичні атаки в США з 2001 по 2017 рік, були громадянами США.

Загалом, ці ініціативи не були спрямовані на боротьбу з тероризмом від самого початку, а радше на підвищення підтримки серед прихильників президента Трампа. Він використав риторику про «радикальний іслам» та необхідність обмеження на в'їзд мусульман до США у своїх власних політичних цілях.

Це також пояснює, чому Трамп був настільки пасивним щодо зростання білого націоналізму на території США.

Антитерористична політика Дональда Трампа мала певні досягнення в зовнішній політиці, проте більшість з його ініціатив зробили Сполучені Штати більш розділеними та вразливими, що стало однією з найбільших невдач його президенства [27].

Наступною сторінкою в історії глобальної війни з тероризмом та її місця серед сучасної зовнішньої політики США стало президентство Джозефа Байдена. Варто зауважити, що саме з приходом до влади кабінету президента Байдена завершилася «Війна з терором», а також розпочався новий етап в зовнішній політиці США, що супроводжувався новими стратегіями в боротьбі з терористами, а також новими викликами для безпеки США з боку Китаю та Росії.

2.2. Інструменти та стратегії, що використовуються Сполученими Штатами в зовнішній політиці для подолання тероризму на міжнародній арені

У сучасному світі, загрози тероризму стають все більш складними та непередбачуваними, стратегії боротьби з цією небезпекою постійно еволюціонують. Сполучені Штати Америки, як світовий лідер у сфері боротьби з тероризмом, продовжують розробляти та впроваджувати нові методи та підходи у своїй зовнішньополітичній стратегії. Великий акцент при цьому приділяється не лише реагуванню на наявні загрози, але й передбаченню майбутніх сценаріїв та запобіганню можливим атакам.

На сучасній міжнародній арені також важливою є активна співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями. Враховуючи постійну зміну терористичних загроз та геополітичних реалій, розвиток новітніх методів боротьби з

тероризмом в зовнішньополітичній стратегії США є невід'ємною складовою їхньої безпекової доктрини та міжнародного лідерства [10].

Протягом останніх років терористи та міжнародні злочинці все частіше використовують нові методи та вдосконалені тактики у спробі обійти наявні системи безпеки США та країн-союзників для руйнування безпеки, стабільності та процвітання американського народу та всіх демократичних країн. Швидкозмінне середовище загроз вимагає активної реакції від Міністерства внутрішньої безпеки та його партнерів для виявлення, та запобігання атак на Сполучені Штати.

У зовнішньополітичній стратегії США зазначається, що відповідальність за боротьбу з тероризмом лежить на Міністерстві внутрішньої безпеки, а саме – на Бюро протидії тероризму.

Ефективне забезпечення внутрішньої безпеки базується на своєчасному та дієвому зборі розвідки для точної оцінки та запобігання загрозам, що виникають перед Сполученими Штатами. Для розвитку сектору розвідки, Міністерство внутрішньої безпеки США вдосконалює процеси збору, інтеграції, аналізу та обміну розвідувальною інформацією. Це дозволяє значно спростити процес передбачення майбутніх терористичних атак з метою забезпечення власної державної безпеки, а також вбезпечити партнерів та союзників завдяки надання доступу до необхідної інформації для прийняття рішень та проведення операцій. Такий масив інформації вимагає наявності інтегрованої розвідувальної мережі, що допомагає уникнути помилок та зосередитись на розробці нових методів боротьби з тероризмом [7].

Бюро протидії тероризму використовує та розробляє різноманітні стратегії та програми для ослаблення терористичних груп та мереж їхньої підтримки. В епоху глобалізму матеріальна складова є одним з найголовніших аспектів існування будь-якої організації, включно з терористичними. Бюро очолює зусилля Державного департаменту з визначення джерел фінансування терористичних організацій включно з фізичними особами-спонсорами тероризму. Серед найактуальніших інструментів економічної боротьби виділяють: санкції, заморожування активів та блокування фінансових трансакцій для порушення їхньої діяльності.

Важливим етапом боротьби з тероризмом в зовнішній політиці США стало впровадження Програми екранування та перехоплення терористів (Terrorist Screening and Interdiction Programs). Ці програми руйнують терористичні можливості за допомогою ініціатив, що підвищують здатність США та стратегічних партнерів виявляти терористів та забезпечувати безпеку кордонів. Це стало можливим завдяки двостороннім угодам про обмін інформацією про перевірку осіб, що перетинають кордон на причетність до тероризму, встановлені відповідно до Президентського указу про національну [28].

Важливим аспектом в розробці нових методів в боротьбі з тероризмом є співпраця між США та НАТО. Ця взаємодія є важливим елементом міжнародної єдності у протистоянні цій загрозі. НАТО, як військовий альянс, має достатньо ресурсів та кваліфікованих спеціалістів для оперативного реагування на різноманітні загрози, що також має значний потенціал для використання у боротьбі з тероризмом, особливо в контексті протидії транснаціональним терористичним групам та обміном інформацією та розробкою нових технологій [8].

Отже, боротьба з тероризмом є центральним елементом зовнішньої політики США, особливо після терористичних атак 11 вересня 2001 року. Відтоді політика, що стала основою «Війни з терором» стала основою зовнішньої політики США, формуючи глобальні стратегії і міжнародні відносини Сполучених Штатів. Основні інструменти і стратегії США у боротьбі з тероризмом включають створення і підтримку міжнародних коаліцій, військові операції та санкції. Ці заходи спрямовані на знищення терористичних угруповань, блокування їх фінансових потоків, попередження майбутніх атак, та досягнення міжнародної безпеки завдяки співпраці з іншими країнами [2].

РОЗДІЛ 3

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ США У ЗВ'ЯЗКУ З ВИНИКНЕННЯМ НОВИХ ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

3.1. Вплив «Війни з терором» на сучасну зовнішню політику США

Коли президент Байден вступив на посаду, він вважав, що правильним рішенням для країни буде закінчення найдовшої війни в американській історії та повернення американських військових додому. Як він виклав американському народу, через двадцять років Сполучені Штати виконали свою місію в Афганістані: усунути з поля бою терористів, які атакували Сполучені Штати 11 вересня, включаючи Осаму бін Ладена, та зменшити терористичну загрозу для Сполучених Штатів. Протягом двох десятиліть Сполучені Штати також – разом з нашими союзниками та партнерами по НАТО – витратили сотні мільярдів доларів на навчання та оснащення Афганських національних сил оборони і безпеки та підтримку послідовних афганських урядів. Спочатку метою Америки ніколи не було будівництво нації. Але з часом, Америка скотилася до цього. Через двадцять років після початку війни, Америка загрузла у війні в Афганістані з неясними цілями та без кінця на горизонті, при цьому недоінвестуючи в сьогоденні та завтрашні виклики національній безпеці.

Президент Байден зобов'язався закінчити війну в Афганістані, але коли він прийшов на посаду, він зіткнувся з важкими реаліями, залишеними йому адміністрацією Трампа. Президент Байден запитав своїх військових лідерів про варіанти, з якими він зіткнувся, включаючи наслідки подальшого відтермінування терміну до 1 травня. Він натиснув на своїх розвідників щодо того, чи можливо утримати 2500 військовослужбовців в Афганістані та захистити їх від нової атаки Талібану, зберігаючи певну стабільність у країні. Згідно розвідданих не було жодних ознак того, що більше часу, коштів або додаткові військові сили в Афганістані

змінити б траєкторію розвитку країни. Швидкість, з якою Талібан захопив країну, показала, чому подальше утримання 2500 військовослужбовців не забезпечило б стабільний і мирний Афганістан.

Коли президент Байден оголосив про своє рішення вивести американські сили з Афганістану, певна частина американського суспільства сумнівалася, що в результаті цього Америка буде в більш безпечному і сильному положенні. В своєму зверненні до народу Президент Байден пообіцяв американцям, що США збереже здатність реагувати на терористичні загрози, як в Афганістані, так і по всьому світу без залучення десятків тисяч військовослужбовців, як це було на початку «Війни з терором».

У липні 2022 року адміністрація Байдена продемонструвала цю здатність у успішній операції, яка вбила еміра Аль-Каїди Аймана аль-Завагірі. Крім того, коли президент Байден прийняв рішення про продовження виведення військ у 2021 році, він підкреслив, що сьогоднішня терористична загроза є більш різноманітною та прихованою, ніж у 2001 році.

Варто зауважити, що рішення про виведення військ з Афганістану звільнило критично важливі військові, розвідувальні та інші ресурси для боротьби з терористичними загрозами по всьому світу, включаючи Сирію, Ірак, Сомалі та Ємен. Адміністрація президента Байдена успішно виконала це завдання, включаючи ліквідацію лідера ІДІЛ Хаджі Абдулли та ряду інших військових лідерів ІДІЛ у Сирії та Сомалі за допомогою тривалих антитерористичних зусиль. Серед ініціатив зовнішньої політики Джозефа Байдена також присутня гуманітарна допомога та захист прав жінок і дівчат в Афганістані, а також санкції та політика ізолювання Талібану у зв'язку з порушенням прав людини.

Коли президент прийняв рішення про припинення військової присутності США в Афганістані, певна частина американського суспільства вважала, що це може послабити військову міць країни або поставити Сполучені Штати у не вигідне становище на світовій арені.

У зв'язку зі збігом обставин, а також змінами на міжнародній арені це рішення дало Сполученим Штатам можливість реагувати на нові загрози та виклики. На даний

момент головною ціллю Сполучених Штатів є закріплення за собою статусу лідера та гаранта демократичних цінностей по всьому світу. США, вміло скористалась своїм військовим та дипломатичним досвідом, який вона отримала у глобальній війні з тероризмом для об'єднання союзників і партнерів у кваліфікованій підтримці України та притягнення росії до відповідальності за її імперіалістичні амбіції на міжнародній арені, що втілились вторгненням в Україну. Також важливою є політика стримування Китаю, який неодноразово наголошував про свої наміри захопити Тайвань. Цілком ймовірно, що Сполучені Штати не могли б так успішно реагувати на ці виклики, особливо так рішуче та консолідовано, якби американські сили досі залишалися в Афганістані.

Зрештою, після більше ніж двадцяти років, навіть попри понад 2 трильйонів доларів та створення афганської армії чисельністю 300 000 солдатів, та швидкість і легкість, з якою Талібан захопив контроль над Афганістаном, свідчать про те, що не було жодного сценарію який міг би цьому запобігти, окрім постійної і чисельної присутності американських військ в країні [37].

Одним з найважливіших інструментів сучасної зовнішньої політики США стала вищезгадана Стратегія національної безпеки, що була створена саме під час «Війни з терором» є важливим документом, який визначає основні загрози національній безпеці країни та шляхи їх подолання. Вона виконує кілька ключових функцій, що роблять її критично важливою для будь-якої держави.

На сучасному етапі стратегія національної безпеки представляє собою комплексний та системний документ, що визначає основні інтереси та завдання країни в галузі безпеки. Мета цього документу полягає у забезпеченні стійкості, захищеності та підготовленості держави протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Стратегія національної безпеки також включає в себе загальні принципи, пріоритети, стратегічні завдання та методи забезпечення безпеки на різних рівнях, здійснюючи комплексний аналіз безпеки політичних, економічних, соціальних та військових апаратів держави. Ця праця слугує основоположним документом для

розробки конкретних політичних, законодавчих та організаційних заходів з метою забезпечення національної безпеки.

Стратегія національної безпеки це динамічний документ, який постійно змінюється та оновлюється в залежності від подій, що відбуваються в світі та нових викликів, що можуть поставати перед державою [20].

Після подій 11 вересня 2001 року та початку «Війни з терором» необхідність створення та оновлення цієї стратегії стала очевидною. «Війна з терором» виявила низку нових викликів і змусила переосмислити традиційні методи забезпечення національної безпеки США. Зміщення фокусу з традиційних міждержавних загроз до недержавних актів тероризму стало головною темою нових стратегій. Превентивні заходи проти терористичних груп і країн, що їх підтримують, стали важливою частиною цієї стратегії. Інтернаціоналізація зусиль у боротьбі з тероризмом, співпраця з союзниками, обмін розвідувальною інформацією та спільні операції відображають зростаючу роль міжнародного співробітництва.

Стратегія національної безпеки також розширила спектр інструментів, що використовуються для забезпечення безпеки. Крім традиційних військових засобів, вона включає дипломатичні, економічні та інформаційні методи. Це розширення інструментів дозволяє більш ефективно відповідати на сучасні виклики, які стали набагато складнішими та різноманітнішими. Зміна парадигми безпеки, відображена в цій стратегії, враховує не лише військові загрози, але й загрози тероризму, кіберзагрози, економічну безпеку та інші аспекти глобальної безпеки.

Стратегія національної безпеки забезпечує визначення основних загроз внутрішній та зовнішній безпеці країни, формує рамки для політики національної безпеки, встановлюючи пріоритети та напрямки дій уряду. Вона є інструментом координації діяльності різних державних органів, забезпечуючи скоординовану відповідь на загрози. Крім того, вона забезпечує прозорість і підзвітність уряду перед громадськістю та Конгресом, пояснюючи, які заходи вживаються для забезпечення безпеки країни [22].

Згідно з сучасною стратегією національної безпеки, що була розроблена адміністрацією президента США Джо Байдена, одним з основних пріоритетів

Сполучених Штатів є взаємодія із союзниками та партнерами для подолання найбільших загроз, таких як тероризм. Основною ціллю цієї співпраці є досягнення вільного, процвітаючого та безпечного глобального порядку побудованого на демократичних цінностях. Використовуючи всі можливі інструменти для досягнення цілей, що наведені в цій стратегії, США збирається вирішити всі виклики, що постали перед нею: конкуренцію з суперниками, а також втримання позиції лідерства на міжнародній арені. Також одним з основних пунктів є вирішення глобальних проблем, включаючи зміну клімату, готовність до подолання наслідків пандемії та продовольчу безпеку, що визначатимуть наступний етап історії людства.

Сполучені Штати у своїй стратегії національної безпеки вказують на важливість зміцнення демократії по всьому світу, а також захисту міжнародних інституцій.

Одним з головних пунктів є вклад у розвиток сфери науки та новітніх технологій. Для цього держава спрямовує додаткові ресурси на дослідження нових технологій, методів кібербезпеки, а також на розвиток торгівлі та економіки. США розраховуються досягти першості в цих сферах використовуючи свої значні переваги у ресурсах та об'єднаний потенціал союзників та партнерів.

Під час впровадження цієї стратегії Сполучені Штати мають на меті постійно переглядати та оновлювати цю стратегію, щоб забезпечити найкраще майбутнє для американського народу.

Адже в стратегії зазначається, що сила та добробут американських громадян на Батьківщині нерозривно пов'язані з лідерством країни у світі та здатністю Сполучених Штатів формувати умови світового порядку.

США керується чітким баченням успіху на кінці цього вирішального десятиліття. Ця мета може бути досягнута лише за допомогою розширення промислового комплексу, інвестування в стратегічні галузі та бізнес та зміцнення демократії по всьому світу. Стратегія національної безпеки Сполучених Штатів серед всього іншого передбачає зміцнення економіки, а також підвищення рівня життя в країні.

Одною з основних цілей США є збільшення присутності на міжнародній арені. Досягнення цієї цілі може бути можливим лише завдяки розвитку та налагодження дипломатичних відносин не тільки з демократичними союзниками, але і з усіма країнами, що поділяють бачення кращого майбутнього для людства.

Шляхом модернізації своєї армії, розвитку передових технологій та інвестування у власний оборонний комплекс Сполучені Штати планують здобути важіль стримування в епоху зростаючої геополітичної конфронтації, що була викликана варварським нападом росії на Україну, а також позиціонувати Америку, як лідера, що здатний захистити власний суверенітет, а також надати всі можливі засоби для оборони своїх союзників та партнерів за кордоном, тим самим, показавши готовність демократичного світу, до захисту своїх цінностей у всьому світі.

У підсумку, в основі цієї стратегії національної безпеки Сполучених Штатів закладено використання свого національного потенціалу та можливостей її союзників та партнерів, для створення демократичного, процвітаючого та безпечного світу, що може бути досягнуто завдяки прикладанню значних зусиль в розв'язанні глобальних проблем, таких як зміна клімату, охорона здоров'я та продовольча безпека, що є важливим для поліпшення життя людей по всьому світу [21].

3.2 Місце Китаю, Росії та терористичних організацій в зовнішній політиці США, як найбільших загроз національній та міжнародній безпеці

Важливим є визнання того, що загроза тероризму залишається одним із пріоритетних векторів зовнішньої політики США. Сполучені Штати продовжують докладати значних зусиль для протидії терористичним організаціям, посилюючи міжнародне співробітництво та розробляючи скоординовані стратегії для боротьби з тероризмом на міжнародній арені. Однак, поряд із традиційною загрозою тероризму, що займала центральне місце в зовнішній політиці США протягом 20 років, з'являються нові виклики для демократичного світу з боку Росії та Китаю.

Росія здійснює агресивні дії, які включають дезінформаційні кампанії, кібератаки та втручання у внутрішні справи інших країн, що підриває міжнародну

стабільність та безпеку. КНР, зі свого боку, активно розширює свій вплив через економічну експансію, інвестиції в інфраструктуру та технології, а також використовує свою міць для політичного та економічного тиску на інші держави, прикладом чого може бути зазіхання на територіальну цілісність Тайваню та поширення впливу в країнах Африки. Обидві країни становлять серйозний виклик для ліберальних та демократичних цінностей, що змушує США адаптувати свою зовнішню політику та балансувати між протидією терористичним загрозам та стримуванням агресивних дій Росії і Китаю.

Варто зауважити, що важливим кроком для зменшення терористичної загрози на міжнародній арені було створення Бюро протидії тероризму. Місією Бюро з питань боротьби з тероризмом є зміцнення національної безпеки США шляхом провідної ролі у розробці скоординованих стратегій і підходів для подолання тероризму за кордоном та забезпечення співпраці міжнародних партнерів у цій сфері.

У 2022 році, в рамках цієї нової зовнішньої політики та стратегії національної безпеки, Сполучені Штати та їхні партнери продовжили досягати успіхів у боротьбі з терористичними організаціями, зміцнюючи дипломатичні та багатосторонні зв'язки, а також зусилля щодо нарощування антитерористичного потенціалу партнерів. Завдяки лідерству США Глобальна коаліція по боротьбі з ІДІЛ (Defeat-ISIS) залучила інвестицій на понад 440 мільйонів доларів, включно із внеском США у розмірі 107 мільйонів доларів, для підтримки інфраструктури та інших важливих проектів в Іраку та північно-східній Сирії. У листопаді 2022 року Сполучені Штати та Велика Британія спільно організували донорську конференцію за участі 14 урядів, ООН та інших гуманітарних організацій, щоб обговорити кроки щодо покращення безпекових і гуманітарних умов у таборі для переміщених осіб Аль-Хол на північному сході Сирії.

Державний департамент очолив оновлену програму коаліції, мета якої це боротьба з угруповуваннями ІДІЛ по всій Африці. Важливим є те, що ця коаліція постійно зростає. У 2022 році Коаліція привітала Бенін як свого 85-го члена і 13-го члена з Африки. У березні Група з африканського фокусу Defeat-ISIS (AFFG), створена у 2021 році для вирішення зростаючої загрози ІДІЛ у Африці на південь від

Сахари, провела свою першу робочу зустріч у Римі. У жовтні співголови AFFG з Марокко, Нігеру, Італії та Сполучених Штатів зустрілися у Ніамеї, щоб визначити проблеми у програмах та підсумувати виконану роботу партнерів у регіоні. AFFG продовжуватиме використовувати існуючі координаційні механізми та посилювати контртерористичні можливості африканських членів.

У відповідь на розповсюдження та еволюцію терористичних загроз Сполучені Штати адаптували свій підхід до боротьби з тероризмом та мобілізували міжнародні зусилля для протидії глобальному тероризму.

США пріоритезували багатосторонні взаємодії на міжнародній арені для просування своєї зовнішньої політики, а саме вектору боротьби з тероризмом, що полягає в наданні партнерам всіх необхідних інструментів для спільної боротьби з терористичною загрозою. Крім того, США продовжували посилювати можливості партнерів з виявлення та ліквідації терористичних мереж. Бюро з питань боротьби з тероризмом та Центр перевірки терористів продовжували розробляти та впроваджувати нові та розширені угоди про обмін інформацією із зарубіжними партнерами, відповідно до директиви президента з питань внутрішньої безпеки (HSPD-6), що дозволяють США та партнерам обмінюватися інформацією для перевірки терористів з метою ідентифікації та пошуку суб'єктів, які є у розшуку та підозрюваних терористів. Ці зусилля також сприяють дотриманню резолюції Ради Безпеки ООН 2396, яка включає міжнародні зобов'язання щодо перевірки та збору інформації для запобігання переміщенню терористів і зміцнення прикордонної безпеки.

Станом на кінець 2022 року комплексна прикордонна система Державного департаменту PISCES була розгорнута у 23 країнах, забезпечуючи безпеку кордонів у режимі реального часу для партнерів по всьому світу. У 2022 році Бюро протидії тероризму здійснило 21 візит до іноземних партнерів та союзників для проведення оновлень системи, що зменшило затримки в роботі системи, що в свою чергу були викликані обмеженнями на подорожі через COVID-19. Дві нові країни – Колумбія та Есватіні також долучились до програми впровадження прикордонної ситеми PISCES у своїх країнах.

Ще одним важливим напрямком роботи у боротьбі Сполучених Штатів стала ініціатива створена у 2022 році метою якої стало сприяння реабілітації, реінтеграції іноземних членів ІДІЛ та їхніх сімей. Щоб впевнитись, що певні члени ІДІЛ та їхні сім'ї, захоплені Сирійськими демократичними силами (SDF), ніколи не повернуться на поле бою, Сполучені Штати продовжували показувати приклад, притягуючи своїх громадян, що були в складі ІДІЛ до відповідальності, відповідно до правових норм. Станом на 2022 рік Сполучені Штати репатріювали загалом 39 своїх громадян з Сирії та Іраку. Крім того, у 2022 році понад 3000 бойовиків та членів їх сімей були репатрійовані до 14 різних країн звідки вони походили. Бюро протидії тероризму тісно співпрацювало з SDF та урядами-партнерами, а також з Міністерствами юстиції та оборони США та розвідкою у проведенні цих операцій.

Сполучені Штати продовжували просувати всеохоплюючий урядовий та суспільний підхід для запобігання та боротьби з насильницьким екстремізмом (CVE), залучаючи уряди, місцевих релігійних лідерів та міжнародні компанії. У жовтні 2022 року Глобальний фонд взаємодії та стійкості спільнот (GCERF) розпочав кампанію зі збору коштів. Завдяки цій кампанії GCERF зібрав понад 75 мільйонів доларів для забезпечення мільйонів людей, які безпосередньо піддаються ризику радикалізації та вербування до терористичних угруповувань, а також для створення мережі безпеки серед 10 мільйонів інших людей у малозабезпечених громадах. З моменту свого заснування GCERF розширив свою діяльність до понад 20 країн і зібрав понад 160 мільйонів доларів від 18 урядових партнерів. За підтримки фінансування від Бюро протидії тероризму, GCERF планує розширити допомогу для країн Центральної Азії, Мозамбіку та Західного Африканського узбережжя, головною ціллю якої стане реабілітація та реінтеграція постраждалих від тероризму, а також програми цифрової грамотності та боротьба з радикалізацією населення [10].

Однією з найбільших загроз для добробуту Сполучених Штатів також є Росія. Найбільша загроза з боку Росії для США полягає в тому, що вона не дотримується міжнародного права, а також не зацікавлена в сприянні стабільності та благополуччю Європи та всього світу загалом. Російський президент Володимир Путін у 2014 році заявив, що прагне створити новий світовий порядок, який буде більш дружнім до

російських інтересів. Для досягнення цієї мети він активно нарощував та модернізував військовий потенціал Росії.

Росія також становить гібридну загрозу, яка проявляється через кібератаки, поширення дезінформації та постійні спроби підризу роботи державного апарату США. Росія багатьма дослідниками вважається супердержавою в галузі хакерства – можливо, найкращою у світі.

Уряд США зазнав численних збитків через витоки даних у зв'язку зі зломом російськими хакерами програмного забезпечення SolarWinds. Вашингтон також повідомляв, що хакери, які працюють на Службу зовнішньої розвідки Росії, «активно використовують певні вразливості цифрової безпеки США для атак на американські компанії та оборонно-промислову базу».

Гібридна загроза з боку Росії також проявляється через поширення дезінформації в США та підризу демократичної системи країни. Крім того, Росія загрожує інтересам США по всьому світу, зокрема в Сирії, Лівії та Ірані.

У Сирії Росія продовжує підтримувати Башара Асада, сирійського диктатора, який править з 2000 року. Крім підтримки Асада у його жорстокій війні проти власного народу, Москва частково допомагала створити умови, що сприяли виникненню Ісламській держави в Сирії – що суттєво підірвало національні інтереси безпеки США.

У Лівії Росія підтримує генерала Халіфу Хафтара, керівника Лівійської національної армії. У квітні 2019 року сили Хафтара атакували столицю Лівії Тріполі, намагаючись захопити контроль над урядом, визнаним ООН. У серпні 2020 року було запроваджено постійне перемир'я, яке є вкрай нестабільним. Безпека в Лівії відповідає інтересам США, проте російські найманці, які там діють, дестабілізують ситуацію в країні, намагаючись нашкодити зовнішній політиці США в регіоні.

Що стосується Ірану, то Росія завжди надавала дипломатичне прикриття цій країні, ймовірно тому, що Росія та Іран мають однакове бачення, щодо стратегічних питань в регіоні. Росія захищає Іран у Раді Безпеки ООН, незважаючи на численні безпекові занепокоєння, пов'язані з Іраном, особливо у зв'язку з підозрою на розробку Іраном зброї масового знищення. Також Росія допомагала Ірану уникати

міжнародних санкцій, тим самим розвиваючи партнерські відносини в низці державних секторів, зокрема в економіці та у сфері безпеки. Саме завдяки цьому Іран став одним з найголовніших союзників Росії у її загарбницькій війні проти України та протистоянні Сполученим Штатам [5].

Жорстоке вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року шокувало весь світ. Війна поставила під загрозу європейську безпеку, спричинила масовий відтік біженців, а також нанесла удар по глобальній економіці, яка ще потерпала від наслідків пандемії COVID-19. Америка ж відчула вплив війни через економічну сферу, що проявилось зростанням цін на продукти харчування, проблемами в стабільній роботі ланцюгів постачання та підвищення вартості пального, а також у сфері безпеки, адже раніше у своїй зовнішній політиці США розглядало Росію більше, як суперника, аніж повноцінного ворога, що може загрожувати безпеці, але поширення впливу росії в Африці, варварське вторгнення в Україну, а також неодноразові кібератаки спрямовані на державні та безпекові структури змусили США переглянути свою зовнішню політику та місце в ній Росії, як серйозної загрози для демократії.

Війна в Україні також вплинула на сприйняття американцями нових загроз для США, що виникають на сучасній міжнародній арені. Незважаючи на економічні труднощі, що виникли після вторгнення, американці вважають, що допомога Україні у її боротьбі проти Росії є одним з найважливіших векторів зовнішньої політики на даний момент. Цікавим також є той факт, що з огляду на значну конкуренцію серед демократів та республіканців ініціативи направлені на допомогу Україні та послаблення Росії підтримуються прихильниками обох політичних партій.

Вторгнення змістило увагу громадськості на Європу, вперше з моменту закінчення «Війни з терором» американці що належать до різних політичних таборів вважають, що зараз Європа є найважливішим регіоном світу для безпеки Сполучених Штатів, і саме на цьому регіоні має базуватись увага зовнішньої політики США. Це є кардинальною зміною вектору розвитку сучасної зовнішньої політики США, адже минулі опитування, показували, що національна безпека Сполучених Штатів на пряму пов'язана з активним перебуванням на Близькому Сході. Варто зауважити, що

прихильність американців до НАТО та підтримка військових баз США на території Європи зараз також на найвищому рівні за майже 50 років [11].

Важливо також розглянути місце Китаю в зовнішній політиці США, як найголовнішого суперника Сполучених Штатів на міжнародній арені. На сучасному етапі міжнародних відносин, загальновідомо, що Китай становить найбільшу загрозу безпеці, свободі та процвітання демократичних цінностей, які сповідують Сполучені Штати і ця небезпека зростає з кожним днем. Оскільки Пекін продовжує масштабне та історичне нарощування військового потенціалу, зовнішня політика США у відносинах з Китаєм на політику стримування та унеможливлення успіху Пекіну у війні за Тайвань [12].

Контррозвідувальні та економічні зусилля з боку уряду Китаю становлять серйозну загрозу економічному добробуту та демократичним цінностям Сполучених Штатів. Протидія цій загрозі є головним пріоритетом контррозвідки Сполучених Штатів.

У своїх стратегії національної безпеки Сполучені Штати зазначають, що не вбачає противником китайський народ. Загроза походить від програм і політик, що проводяться авторитарним урядом Китаю, що використовує тактики, спрямовані на вплив на законодавців та громадську думку для досягнення політик, більш сприятливих для Китаю.

Водночас китайський уряд прагне стати найбільшою світовою супердержавою завдяки наданню кредитів для багатьох країн світу та бізнес-практики, направлені на поширення свого впливу, як наприклад це відбувається в Африці. Пекін також часто звинувачують у систематичній крадіжці інтелектуальної власності та кібератаках на країни Заходу, зокрема США.

Зусилля Китаю спрямовані на поширення свого впливу на американські підприємства, академічні установи, науковців, уряд, а також на громадську думку, завдяки різноманітним інструментам, включно з м'якою силою, наприклад через соціальну мережу Тік-Ток.

Згідно з Національною стратегією безпеки, яку адміністрація Байдена оприлюднила у 2022 році, Сполучені Штати стикаються з «вирішальним

десятиліттям» у своєму суперництві з Китаєм. Китайське керівництво, як зазначено у звіті 20-го Національного конгресу Комуністичної партії Китаю, також прийшло до такого ж висновку.

Зважаючи на дуже обережну зовнішню політику обох країн, на сучасному етапі єдине питання, яке може втягнути Китай і Сполучені Штати в повномасштабний конфлікт, – це питання незалежності Тайваню. Зараз можна спостерігати загострення ситуації, адже Тайвань є одним з найважливіших союзників США. Сполучені Штати побоюються потенційного нападу з материкової частини Китаю і саме тому прискорюють виробництво та продаж зброї для Тайваню, а також розширюють навчання військ, та здійснюють обміни кваліфікованим персоналом, щоб посилити оборону Тайваню і перетворити острів на «непрístupну фортецю». Китай в свою чергу все частіше порушує як повітряні, так і морські кордони Тайваню, а вище керівництво держави на чолі з Сі Цзіньпінем постійно наголошує на тому, що КНР так чи інакше об'єднається з Тайванем, незалежно від того, чи це буде за допомогою військової інтервенції чи за допомогою м'якої сили та дипломатичного врегулювання [41].

Отже, на даному етапі відносини між двома найбільшими суб'єктами на міжнародній арені дійсно нагадують новітню Холодну Війну. США та Китай розуміють, що повномасштабна війна є величезним ризиком для обох країн та ставить під загрозу досягнення їхніх зовнішньополітичних цілей, тому вони вдаються до гібридних методів протистояння, як наприклад перетин китайським розвідувальним апаратом американського простору 4 лютого 2024 року.

Для забезпечення національної безпеки президент Байден наказав збити китайський аеростат біля південно-східного узбережжя США після того, як співробітники служби безпеки заявили, що він шпигував за військовими об'єктами та збирав критично важливу розвідувальну інформацію. Китай стверджував, що аеростат був цивільним метеорологічним апаратом, який випадково потрапив у повітряний простір США.

Міністерство закордонних справ Китаю засудило збиття аеростата як «серйозне порушення міжнародного права» і пообіцяло рішучу відповідь на дії США. Цей

інцидент змусив адміністрацію Байдена скасувати поїздку держсекретаря США Ентоні Блінкена до Пекіна, викликаючи нові побоювання щодо погіршення американо-китайських відносин, які вже були напружені через підтримку ситуацію навколо Тайваню та економічне протистояння між країнами [38].

Важливим інструментом в дослідженні сучасної зовнішньої політики США є SWOT-аналіз. Він є важливим стратегічним інструментом для систематичного вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, що мають вплив на розвиток будь-яких процесів, адже він дозволяє проаналізувати сильні і слабкі сторони, можливості і загрози. Тому далі проведемо SWOT-аналіз сучасної зовнішньої політики США:

1) сильні сторони (strengths):

- розвиток американського військового комплексу, що дозволяє ефективно реагувати на військові загрози з боку Китаю, Росії та терористичних організацій;
- активна участь у діяльності альянсів у складі яких знаходиться США, таких як НАТО, а також створення нових стратегічних партнерств, наприклад, AUKUS – альянс з Австралією та Великою Британією, покликаний зміцнити безпеку в Індо-Тихоокеанському регіоні;
- значна увага в сучасній зовнішній стратегії зосереджена на розвитку економіки США. Це також дозволяє використовувати економічні санкції та інші фінансові важелі для стримування противників;

2) слабкі сторони (weaknesses):

- внутрішні політичні розбіжності можуть перешкоджати ефективному прийняттю зовнішньополітичних рішень, як наприклад надання військової та фінансової допомоги Україні в боротьбі з росією;
- високі витрати на оборону можуть обмежувати інші важливі інвестиції всередині країни, такі як освіта та охорона здоров'я;
- сучасна зовнішня політика США часто піддається критиці через політику деескалації, що може призвести до втрати ініціативи в конфліктах з Китаєм, Росією та терористичними організаціями;

3) можливості (opportunities):

- розширення міжнародних коаліцій: Залучення нових партнерів до міжнародних коаліцій для протидії агресії з боку Китаю та росії і боротьби з тероризмом;

- інвестиції в новітні технології, такі як штучний інтелект та кібербезпека, а також в передові військові розробки, для підвищення ефективності національної безпеки;

4) загрози (threats):

- підвищення ймовірності ескалації конфліктів з Китаєм або росією, які можуть перерости у великі війни у зв'язку з зовнішньою політикою підтримки стратегічного партнерства США та України і Тайваню;

- можливість економічних криз, що можуть виникнути внаслідок підтримки оборонних та зовнішньополітичних зусиль;

- зміщення фокусу зовнішньої політики США на стримування Китаю та росії може загрожувати відновленням та розвитком нових терористичних організацій, що становитимуть пряму загрозу Сполученим Штатам та союзникам.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз сучасної зовнішньої політики США

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток американського військового комплексу; – активна участь у діяльності альянсів та створення нових стратегічних партнерств; – зосередження уваги на розвитку економіки США. 	<ul style="list-style-type: none"> – Внутрішні політичні розбіжності; – високі витрати на оборону; – політика деескалації.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – Розширення міжнародних коаліцій; – інвестиції в новітні технології. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ймовірність ескалації конфліктів; – можливість економічних криз; – відновлення та розвиток терористичних операцій.

Отже, еволюція зовнішньополітичної стратегії США у зв'язку з виникненням нових загроз на міжнародній арені з боку Китаю та Росії, поряд з тероризмом, що залишається головним вектором зовнішньої політики США протягом двох десятиліть, демонструє значні зміни у підходах та пріоритетах американської політики безпеки. Від часу атак 11 вересня 2001 року, Сполучені Штати адаптували свою зовнішню політику відповідно до викликів з боку глобальної терористичної загрози, проте в останні роки додаткові загрози від геополітичних суперників стали не менш актуальними та потребують ретельної підготовки до їхнього вирішення.

ВИСНОВКИ

Протягом останніх десятиліть боротьба з тероризмом стала одним із центральних елементів зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки. Атаки 11 вересня 2001 року суттєво змінили стратегічні пріоритети країни, спричинивши масштабне посилення заходів з протидії тероризму на глобальному рівні. Тероризм став однією з найпоширеніших загроз для міжнародного суспільства та набув значного поширення по всьому світу в сучасних умовах через поцеси глобалізації, а також політичні, соціальні та економічні чинники. Інші проблеми, військові конфлікти, релігійний екстремізм, політична нестабільність та соціальна нерівність сприяли зростанню терористичних рухів, а США стали головною мішенню через свою геополітичну роль та політику на Близькому Сході.

Відповідь Сполучених Штатів на загрозу тероризму включала значні військові та дипломатичні зусилля. Були створені нові міжнародні коаліції для боротьби з терористичними угрупованнями, зокрема ІДІЛ. Військові операції в Афганістані та Іраку стали основними компонентами «Війни з терором», а також підвищенням рівня міжнародної співпраці та розвідки. «Війна з терором» значно вплинула на зовнішню політику США, змістивши акценти на безпеку та протидію тероризму, включаючи активізацію військових дій, збільшення оборонних витрат та зміцнення міжнародних альянсів для досягнення основної мети – знищення тероризму раз і на завжди.

Досліджуючи інструменти та методи, що використовують США у боротьбі з тероризмом можна зробити висновок, що Сполучені Штати використовують комплексний та багатоаспектний підхід для подолання тероризму на міжнародній арені. Одним із ключових інструментів є військові операції, спрямовані на знищення терористичних угруповань, таких як Аль-Каїда та ІДІЛ, через прямі військові дії та підтримку союзників. Дипломатична діяльність США включає створення міжнародних коаліцій та партнерств для боротьби з тероризмом, як наприклад Defeat-ISIS, що характеризуються активною співпрацею з іншими країнами через обмін розвідувальною інформацією та координацією спільних зусиль.

Економічні санкції є ще одним важливим інструментом, що застосовується проти держав та організацій, які підтримують терористичну діяльність, з метою послаблення їхньої фінансової бази. Розвідувальна діяльність, що включає збір і аналіз інформації про терористичні угруповання, є критично важливою для попередження та нейтралізації терористичних загроз. Важливими також є інші заходи, такі як судове переслідування терористів та заходи безпеки на кордонах, такі як комплексна прикордонна система Державного департаменту PISCES, а також програми протидії радикалізації серед населення, доповнюють цей підхід.

Технологічні інновації, зокрема системи моніторингу та кібербезпека, допомагають виявляти та нейтралізувати терористичні загрози, до їхнього втілення. Важливою складовою є також інформаційна війна, яка включає контрпропагандистські заходи, спрямовані на зменшення впливу терористичної ідеології.

Крім тероризму, США також стикаються зі значними викликами з боку Китаю та Росії. Китай активно розширює свій вплив через економічні та військові засоби, застосовуючи тактики, спрямовані на підрив демократичних цінностей та економічного добробуту США. Китайська стратегія включає систематичні кібератаки та використання економічних та інформаційних методів та для досягнення своїх цілей, зокрема поширення свого впливу на міжнародній арені.

Росія, у свою чергу, продовжує представляти загрозу через свою агресивну зовнішню політику, військову експансію та гібридні тактики, такі як кібератаки та поширення дезінформації. Агресія Росії в Україні, підтримка авторитарних режимів у Сирії та Лівії, а також постійні спроби підриву демократичних процесів у США та Європі.

У відповідь на ці загрози сучасна зовнішня політика США затверджена президентом Джоозефом Байденом зосереджуються на зміцненні своїх оборонних можливостей, розширенні союзницьких відносин та посиленні економічної, цифрової та інформаційної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Проценко Д. Р. Глобальний характер тероризму та його вплив на міжнародну стабільність: необхідність активної ролі США. Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність: Тези. Всеукраїнська конференція з міжнародною участю. Київ, 2024, Національний авіаційний університет. – К.:НАУ, 2024. – 3 с.
2. Проценко Д. Р. Новітні методи боротьби з тероризмом в зовнішньополітичній стратегії США. Політ. Сучасні проблеми науки. Міжнародні відносини: Тези доп. XXII Міжнар. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих уч., Київ, 2024, Національний авіаційний університет / Редакційна колегія М.Луцький [та ін.]. – К.:НАУ, 2024. – 3 с.
3. «Terrorism»: An ambiguous and highly political concept. 2023 // Le Monde. URL: https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2023/10/19/terrorism-an-ambiguous-and-highly-political-concept_6188584_23.html (дата звернення: 29.02.2024).
4. A Review of the FBI's Handling of Intelligence Information Prior to the September 11 Attacks. 2005 // Office of the Inspector General. URL: <https://oig.justice.gov/sites/default/files/archive/special/0506/chapter2.htm> (дата звернення: 02.03.2024).
5. Alexis Mrachek. Yes, Russia Is a Threat to the United States. 2021 // The Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/europe/commentary/yes-russia-threat-the-united-states> (дата звернення: 04.05.2024).
6. Catrina Doxsee, Lauren Adlerh. Asked and Answered: Global Terrorism Threat Assessment 2024. 2024 // CSIS. URL: <https://www.csis.org/analysis/asked-and-answered-global-terrorism-threat-assessment-2024> (дата звернення: 23.03.2024).
7. Counter Terrorism and Homeland Security Threats. 2023// U.S. Department of Homeland Security. URL: <https://www.dhs.gov/counter-terrorism-and-homeland-security-threats> (дата звернення: 14.04.2024).

8. Countering terrorism. 2023 // NATO. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_77646.htm (дата зверення: 17.03.2024).
9. Counter-Terrorism. 2018 // United Nations Office on Drugs and Crime. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/18-04932_CT_Mod_01_ebook_FINALpdf.pdf (дата зверення: 18.03.2024).
10. Country Reports on Terrorism. 2022 // U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2022/> (дата зверення: 11.04.2024).
11. Dina Smeltz, Ivo H. Daalder, Karl Friedhoff. 2022 Survey of Public Opinion on US Foreign Policy. 2022 // Global Affairs. URL: <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/2022-chicago-council-survey> (дата зверення: 07.05.2024).
12. Elbridge A. Colby. U.S. Hawks Must Finally Get Real About China. 2024 // Time. URL: <https://time.com/6696552/u-s-hawks-china-threat-essay/> (дата зверення: 09.05.2024).
13. Framework decision 2008/919 – Amendment of Framework Decision 2002/475/JHA on combating terrorism. 2008 // EU Monitor. URL: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vj3ecgdj4qy7> (дата зверення: 08.03.2024).
14. Guideline of the Director Issued under Section 3(3)(c) of the Director of Public Prosecutions Act. 2021 // Public Prosecution Service of Canada. URL: <https://www.ppsc-sppc.gc.ca/eng/pub/fpsd-sfpg/fps-sfp/tpd/p5/ch01.html> (дата зверення: 01.03.2024).
15. Guillaume Ansart. The Invention of Modern State Terrorism during the French Revolution. 2011 // Core. URL: https://core.ac.uk/outputs/4959208/?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1 (дата зверення: 01.03.2024).
16. Hannah Hartig, Carroll Doherty. Two Decades Later, the Enduring Legacy of 9/11. 2021 // Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2021/09/02/two-decades-later-the-enduring-legacy->

of-9-11/#CHAPTER-addressing-the-threat-of-terrorism-at-home-and-abroad (дата зверення: 21.03.2024).

17. Jessica Stern. Obama and Terrorism. 2015 // Foreign Affairs. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/obama-and-terrorism> (дата зверення: 06.04.2024).

18. Jonathan Monten. The Roots of the Bush Doctrine: Power, Nationalism, and Democracy Promotion in U.S. Strategy. 2005 // International Security. Volume 29, Issue 4. p 112-156.

19. Mission. 2022 // U.S. Department of Homeland Security. URL: <https://www.dhs.gov/mission> (дата зверення: 29.03.2024).

20. National Security Strategy. 2019 // The NCTV on behalf of the Central Government. 45 p. URL: <https://english.nctv.nl/> (дата зверення: 28.04.2024).

21. National Security Strategy. 2022. // The White House. 48 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (дата зверення: 01.05.2024).

22. National Security Strategy. 2023 // Daily Updates. URL: <https://www.drishtias.com/daily-updates/daily-news-analysis/national-security-strategy> (дата зверення: 30.04.2024).

23. National Strategy for Combating Terrorism. 2003 // Office of the Press Secretary. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2003/02/20030214-7.html> (дата зверення: 28.03.2024).

24. National Terrorism Advisory System. 2022 // US Department of Homeland Security. URL: <https://www.dhs.gov/national-terrorism-advisory-system> (дата зверення: 24.03.2024).

25. Neumann, Peter R. Terrorism in the 21st century. 2008 // Friedrich-Ebert-Stiftung, Berlin. 20 p. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/06063.pdf> (дата зверення: 19.03.2024).

26. New Terrorism. 2001 // UK Parliamentary. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmselect/cmdfence/348/34806.htm> (дата зверення: 27.02.2024).

27. Peter R. Neumann. Donald Trump's failed war on terror. 2019 // Politico. URL: <https://www.politico.eu/article/trump-failed-war-on-terror/> (дата зверення: 09.04.2024).
28. Programs and Initiatives of Bureau of Counterterrorism. 2024 // U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/bureau-of-counterterrorism-programs-and-initiatives/> (дата зверення: 17.04.2024).
29. Shultz, G P. Terrorism and the Modern World. Journal Terrorism Volume 7. 1985 // US Department of Justice. URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/terrorism-and-modern-world> (дата зверення: 19.03.2024).
30. Suzanne Daley. After the attacks: the alliance. 2001 // NY Times. URL: <https://www.nytimes.com/2001/09/13/us/after-attacks-alliance-for-first-time-nato-invokes-joint-defense-pact-with-us.html> (дата зверення: 26.03.2024).
31. Terrorism Act 2006. 2006 // UK Legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/11/contents> (дата зверення: 02.03.2024).
32. Terrorism and National Security Threats. 2024 // U.S. Department of Homeland Security. URL: <https://www.dhs.gov/hsi/investigate/terrorism-and-national-security-threats> (дата зверення: 22.03.2024).
33. Terrorism in Historical Perspective. 2021 // Digital History. URL: https://www.digitalhistory.uh.edu/topic_display.cfm?tcid=94 (дата зверення: 14.03.2024).
34. Terrorism Investigations // FBI. URL: <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism> (дата зверення: 16.03.2024).
35. Terrorism. 2024 // Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/terrorism> (дата зверення: 17.03.2024).
36. The Bush Doctrine. 2002 // Carnegie endowment for international peace. URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2002/10/the-bush-doctrine?lang=en> (дата зверення: 02.04.2024).
37. U.S. Withdrawal from Afghanistan // The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2023/04/US-Withdrawal-from-Afghanistan.pdf> (дата зверення: 23.04.2024).
38. U.S.-China Relations. 2024 // Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations> (дата зверення: 12.05.2024).

39. War on Terror // American Heritage Museum. URL: <https://www.americanheritemuseum.org/exhibits/9-11-war-on-terror/> (дата зверення: 25.03.2024).

40. What Were the 9/11 Terrorist Attacks? // IWM. URL: <https://www.iwm.org.uk/history/what-were-the-911-terrorist-attacks> (дата зверення: 20.03.2024).

41. Zhou Bo. America, China, and the Trap of Fatalism. 2024 // Foreign Affairs. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/america-china-and-trap-fatalism> (дата зверення: 11.05.2024).